

Çocuk Oyun Alanlarının Tasarım Kriterleri Açısından Değerlendirilmesi: Aydın-Efeler Örneği

ABDULLAH AKPINAR ¹

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Aydın, Türkiye

Öz: İnsanların günlük rekreasyon ihtiyaçlarını karşılayan parklar, içerlerinden barındırdıkları çocuk oyun alanları ile çocukların için zihinsel, fiziksel ve sosyal ihtiyaçlarını karşıladıkları mekanlar olarak ön plana çıkmaktadır. Ancak peyzaj tasarım kriterlerine göre tasarlanmayan çocuk oyun alanları, çocukların gereksinimlerini karşılayamamaktadır. Bu sebeple bu çalışmada Aydın Efeler ilçesinde bulunan parklardaki çocuk oyun alanlarının peyzaj tasarım kriterleri açısından yeterliliği incelenmiştir. Toplam 32 park erişilebilirlik, oyun ekipman durumu, donatı elemanları, zemin kaplamaları, sınırlama elemanları ve bitki materyali ilkelerine göre uygunluğu incelenmiştir. Yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda tasarım kriterleri açısından en uygun park 175 puanla İsmet Sezgin Parkı, en az uygun olan park ise 77 puanla Ahmet Emin ErKayın Parkı olmuştur. Çalışma sonucunda çocuk oyun alanları için öneriler getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Çocuk oyun alanları, parklar, tasarım ilkeleri, Aydın

Evaluation of playgrounds in terms of design criteria: The case study of Aydın-Efeler

Abstract: Parks that satisfy people's daily recreational needs are characterized as places where playgrounds satisfy their mental, physical, and social needs. However, playgrounds that are not designed according to landscape design criteria cannot meet the needs of children. For this reason, this study examined the adequacy of playgrounds in parks in the Aydın-Efeler district in terms of landscape design criteria. A total of 32 parks were examined in terms of accessibility, the condition of play equipment, equipment elements, ground coverings, boundary elements, and the principles of plant material. The results showed that İsmet Sezgin Park was the most suitable park in terms of design criteria with 175 points, while Ahmet Emin ErKayın Park was the least suitable park with 77 points. At the end of the study, suggestions were made for playgrounds.

Keywords: Playgrounds, parks, design principles, Aydın

GİRİŞ

1980'den bu yana ülkemizin hızlı kentleşmesi, çocuklar için dış mekân oyun alanlarını önemli ölçüde azaltmış ve bu da çocuklar arasında şişmanlık ve fiziksel hareketsizlik riskini artırmıştır. Örneğin, Türkiye'de 1995 yılında obezite oranı erkek ve kızlarda sırasıyla %2,6 ve %1,55 iken (Sağlık Bakanlığı, 2014), bugün bu oran günümüzde %8,4'e yükselmiştir (Şık, 2017). Endişe verici bir diğer konu ise çocuklardaki fiziksel hareketsizlik, büyüdüklerinde psikolojik rahatsızlıklara, koroner kalp hastalıklarına, meme ve kolon kanserlerine, kronik hastalıklara, tip 2 diyabete, yağlanma gibi ciddi sağlık sorunlarına yol açabilmekte ve insan yaşam süresini kısaltabilmektedir (Guthold, vd., 2018). Sağlık Bakanlığı'nın verilerine göre kentlerde yaşayan 6-11 yaş arası çocuklarda ve 12-18 yaş arası ergenlerde fiziksel hareketsizlik oranları sırasıyla %58,2 ve %57'dir (Sağlık Bakanlığı, 2014). Çocukların ve ergenlerin fiziksel hareketsizliği, yetişkinliklerinde ciddi bir sorundur çünkü çocukların ve ergenlerin fiziksel hareketsizlik yaşam tarzı, yetişkinliğe eriştiklerinde kötü sağlık sorunlarıyla ilişkilidir (Hallal, vd., 2006; Reilly & Kelly, 2011).

Öte yandan, çocuklar için fiziksel aktivitenin sağlık açısından faydaları yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Örneğin, çocukluk döneminde gerçekleştirilen fiziksel aktiviteler, çocukların kemik ve iskelet sağlıklarına (2006; WHO, 2010; Gunter, vd., 2012), kardiyovasküler sağlıklarına (Janssen & LeBlanc, 2010; The Ministry of Health, 2014), motor beceri

gelişimlerine (Fisher, vd., 2011), bilişsel işleyişlerine (Kellert, 2005) ve uyku kalitesinin iyileştirilmesine (Philbrook & El-Sheikh, 2016) katkı sağlar. Bu dönemdeki fiziksel hareket aynı zamanda yağlanmanın (Hills, vd., 2011; Dadvand, vd., 2014) ve depresyon ve anksiyete semptomlarının (Strong, vd., 2005; Brown, vd., 2012) azalmasıyla da ilişkilidir. Fiziksel aktivitenin çocukların akademik performansları (Raspberry, vd., 2011) ve öz saygıları (Ekeland, vd., 2004) üzerinde de olumlu etkileri vardır. Ayrıca erişkinlik döneminde aktif ve sağlıklı yaşam tarzının geliştirilmesi çocukluk ve ergenlik döneminde fiziksel aktivite ile desteklenmektedir (Jose, vd., 2011).

Giderek artan sayıda araştırma, çocukların fiziksel aktivite seviyelerini etkileyen potansiyel çevresel faktörleri araştırmaktadır (Akpınar, 2017). Potansiyel çevresel faktörlerden biri de kentsel yeşil alanlardır (Lachowyc, vd., 2012). Kentsel yeşil alanlar içerisinde ise çocuk oyun alanlarıdır (Balloğlu, vd., 2022). Yapılan araştırmalar çocuğun gelişiminin büyüme döneminde bulunduğu ortamlar tarafından yönlendirildiğini ve çocuğun davranış kalıplarının kişisel özelliklerinden çok, içinde bulunduğu mekanlar tarafından belirlendiğini göstermektedir (Wicker,

* Sorumlu yazar: aakpinar@adu.edu.tr

Geliş tarihi: 3 Ağustos 2024

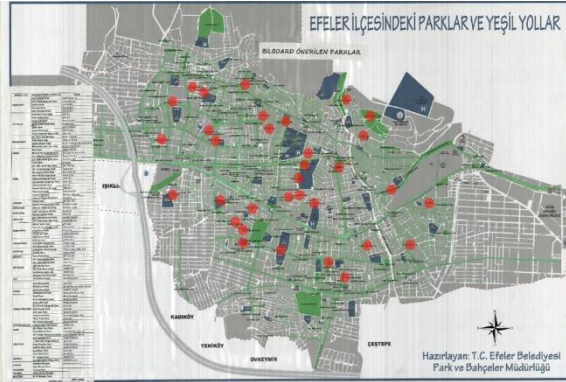
Kabul tarihi: 26 Kasım 2024

1979; Çetin, 2003). Bu açıdan çocuk oyun alanları çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimleri açısından çok önemlidir. Çocukların çocuk oyun alanlarını kullanmalarında tasarım ilkeleri de bu sebeple önem arz etmektedir. Öyle ki, her yaş grubunun ihtiyacı olan motor hareketlerini yapabilmeleri çocuk oyun alanlarının düzgün ve evrensel tasarıma göre yapılmasına bağlıdır (Bayraktaroğlu & Bücke, 2015). Evrensel tasarım ilkeleri arasında çocuk oyun alanının erişilebilirliği, oyun ekipman durumu, donatı elemanları, zemin kaplamaları, sınırlama elemanları ve bitki materyali ilkeleri kullanılmaktadır (Küçükerbaş, vd., 2017). Bu açıdan özellikle peyzaj mimarları için tasarım ilkelerine uyarak çocuk oyun alanları tasarlamak önem arz etmektedir. Tasarlanan çocuk oyun alanlarının ise tasarım kriterleri açısından değerlendirilmesi ve uygulanan projelerin eksik ya da hatalı kısımların düzeltilebilmesine imkân tanıyacaktır. Çocuk oyun alanlarının çocuklara sağlayacağı fiziksel aktivite, sosyal, zihinsel faydaları tasarlanan çocuk oyun alanlarının tasarım ilkelerine uygun tasarlanması ile doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple bu çalışmanın amacı, Aydın kent merkezinde bulunan parklarda tasarlanmış çocuk oyun alanlarının tasarım kriterleri açısından incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

MATERYAL VE YÖNTEM

Materyal

Bu çalışmanın materyalini; bu konuyla ilgili daha önce yayımlanmış makaleler, yazınsal kaynaklar, araştırma alanlarında elde edilen notlar, çekilen fotoğraflar ve daha önceki çalışmalarda çocuk oyun alanı tasarım kriterleri göz önüne alınarak hazırlanmış gözlem formları oluşturmaktadır. Bu çalışma Aydın Efeler ilçesinde gerçekleştirilmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma alanları (Kaynak: Efeler Belediyesi, 2019)

Efeler ilçesinin Aydın ili kent merkezi olması ve Aydın ilinin büyükşehir olmadan önce Efeler ilçesinin merkez ilçesi olması sebebiyle çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Çalışma alanlarının belirlenmesi amacıyla literatür taraması (kitap, makale, diğer yazınsal kaynakların araştırılması) yapılmış ve Efeler Belediyesi'nden ilçe sınırlarındaki parkların listesi alınmıştır. Elde edilen park listesinde toplamda 242 park olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çocuk oyun alanlarının

çoğunlukla parklarda olması sebebiyle Efeler ilçesindeki parkların mekânsal yeterlilik açısından değerlendirildiği bir proje incelenmiştir (Kılıçaslan, vd., 2017). İncelenen projede parkların çoğunlukla cep parkları olduğu ve çocuk oyun alanları olmadığı görülmüştür. Elde edilen bilgilerin ışığında parklar ziyaret edilmiş, ziyaretlerde parkların birçoğunun cep parkı olduğu ve park olarak geçen kentsel yeşil alanların birçoğunda çocuk oyun alanlarının olmadığı tespit edilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda toplam 32 parkın uygun yer seçimi, alana ilişkin verileri etkin şekilde kullanma, bütüncül mekân organizasyonu, güvenlik, sürdürülebilir malzeme, erişilebilirlik, eşitlik, değişime ve yeniliklere açık olma, dayanıklılık ve bitkilendirme kriterlerine uygun çocuk oyun alanlarına sahip olduğu belirlenmiştir.

Yöntem

Parklar belirlendikten sonra, parkların değerlendirileceği tasarım kriterleri gözlem formlarını geliştirmek üzere bu konu ile ilgili daha önceki yıllarda yapılmış çalışmalar incelenmiştir (Çetin, 2003; Küçükerbaş, vd., 2017). Yapılan incelemeler ve değerlendirilmeler sonrasında öncelikle parklardaki çocuk oyun alanlarının genel durumunu belirlemek için genel bilgiler, çocuk oyun alanına erişilebilirlik durumu, sınırlama elemanları, mevcut oyun elemanları, donatı elemanları, zemin kaplaması, bitki materyali, mevcut bitki türleri ve çocuk oyun alanının genel değerlendirmesi olmak üzere başlıca 6 ana bölümden oluşan bir gözlem formu oluşturulmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Park gözlem formu

PARK ADI											
PARKIN FOTOĞRAFI						HARITADAKİ YERİ					
GENEL BİLGİLER			ERİŞİLEBİLİRLİK DURUMU			SINIRLAMA ELEMANLARI					
Mahalle/Sokak:	Yönendirme Levhaları:					Bitki	Duvar	Metal	Ahşap	Yok	Yeterlilik
Toplam Alan	Mevcut	Mevcut Deği				BITKİ MATERYALI					
Parkin İşi	Güvenli Giriş / Çıkış Olanakları:										
Parkın Sağ/Mevcut	Sağlanmamış	Sağlanmamış	Mevcut	Mevcut Deği							
MEVCUT OYUN ELEMANLARI				DONATI ELEMANLARI				MEVCUT BITKİ TÜRLERİ			
Türü	Adet	Malzeme	Türü	Adet	Malzeme	Yeterlilik	Bakımlık	Bakımı	Yetersiz	Yetersiz Deği	Bakımsız Deği
Kapı/Çiğdem Elemanı			Ayırıcma Elemanı			MEVCUT BITKİ TÜRLERİ					
Zıp-Zıp			Çöp Kutusu								
Salmıcak			Oturma Elemanı								
Tahircivatalı			Gölgelenme Elemanı								
Tırmanma Elemanı			Çeşme								
Kaydırak			Diğer								
Su Oynama			ZEMİN KAPLAMASI			GENEL DEĞERLENDİRME					
Döner Stüdyo			Malzeme Türü			Yor Seçimlik Uygunluğu					
Döner Platform			Malzeme Renğinin Uygunluğu			Tasarımın Etkinliği					
Barfite			Uygulanma Tekniğinin Uygunluğu			Uygulanmanın Başarı					
Hareketsiz Köprü			Bakım/Yönetimin Başarı			Bakım – Yönetim Etkinliği					
Sabit Köprü			Kısmi Hareketli Güneşlenme Durumu								

Ayrıca çocuk oyun alanlarının mevcut durumunu tasarım kriterleri açısından değerlendirmek üzere uygun yer seçimi, alana ilişkin verileri etkin şekilde kullanma, bütüncül mekân organizasyonu, güvenlik, sürdürülebilir malzeme, erişilebilirlik, eşitlik, değişime ve yeniliklere açık olma, dayanıklılık ve bitkilendirme ölçütlerini içeren 10 ana tasarım kriteri

belirlenmiştir (Tablo 2) (Çetin, 2003; Küçükerbaş, vd., 2017). Belirlenen bu kriterleri çocuk oyun alanlarının karşılaması 5'li Likert tipi puanlama ile değerlendirilmiş olup, 1 puan çok az/hiç karşılamıyor, 5 puan ise tümünü karşılıyor şeklinde puanlandırılmıştır.

Tablo 2. Park değerlendirme formu

ÖLÇÜTLER	ÖLÇÜT KRİTERLERİ	1	2	3	4	5
UYGUN YER SEÇİMİ	-Görsel ve fiziksel erişimi					
	-Konut alanlarına yakınlığı					
	-Taahüt trafiğinden uzaklığı					
ALANA İLİŞKİN VERİLERİ ETKİN ŞEKİLDE KULLANMA	-Trafığe karşı önlemler alınması					
	-Fiziksel çevre koşullarına elverişliliği					
	-Güneşli gün sayısı yeterliliği					
BÜTÜNCÜL MEKAN ORGANİZASYONU	-Malzeme seçimi uygunluğu					
	-Hedefleri ve ihtiyaçların karşılanması					
	-Çevresiyle yapısal veya bitkisel sınırlandırıcıların kullanılması					
GÜVENLİK	-Bitki ve donatı seçimlerinin uygunluğu					
	-Oyun elemanları yeterliliği					
	-Konumlandırmanın uygunluğu					
SÜRDÜRÜLEBİLİR MALZEME	-Yaş gruplarına göre güvenlik önlemlerinin alınması					
	-Yaş gruplarına göre oyun elemanı seçiminin uygunluğu					
	-Çevre güvenliğinin alınması					
ERİŞİLEBİLİRLİK	-Zemin malzemesi seçiminin uygunluğu					
	-Seçilen malzemelerin iklimsel değişikliklere uygunluğu					
	-Gen dönüşümlü malzemenin kullanılması					
EŞİTLİK	-Her kullanıcının göz önüne alınması					
	-Her yaş grubunun düşünülmesi					
	-Eğitim ve yer doğemesinin uygunluğu					
DAYANIKLILIK	-Yaş gruplarının belirlenerek tasarlanması					
	-Çocukların yeteneklerine göre oluşturulması					
	-Fiziksel ve zihinsel gelişimi destekleyen öğelerin bulunması					
DEĞİŞİME VE YENİLİKLERE AÇIK OLMA	-Başarılı oyun alanı					
	-Özel tasarlanması					
	-Farklı yaş grupların bir arada oynamalarına olanak sağlanması					
BITKİLENDİRME	-Modern,yaratıcı, çevreye duyarlı değişime açık ve yenilikçiliği					
	-Malzemelerin, dayanıklılık ve performansının göz önüne alınarak seçilmesi					
	-Kullanım süresinin ve sıklığının dikkate alınması					
ERİŞİLEBİLİRLİK	-Çevresel bir yaklaşım ile doğal malzemelerin seçilmesi					
	-Doğal ve sağlıklı bir çevrenin oluşturulması					
	-Kullanılan bitkilerin sürdürülebilirliğin ekolojik yönünü desteklemesi					
ERİŞİLEBİLİRLİK	-Zararlı meyveleri olan yada dikenli türlerin kullanılması					
	-Doğal bitki türlerinin seçilmesi					
	-Yeşil dokunun bakımının yapılması					

Gözlem ve değerlendirme formları hazırlandıktan sonra, Efeler ilçesinde belirlenen alanlar iki peyzaj mimarı tarafından ziyaret ederek alanları öncelikle fotoğraflamışlardır. Çalışmada puanlandırma ve değerlendirme objektif değer yargıları ve kriterleri temel alınmış ve bu kapsamda çocuk oyun alanları iki peyzaj mimarı

tarafından önceden belirlenen Tablo 1 ve Tablo 2'de belirlenen kriterlere göre değerlendirme ölçütleri yardımıyla değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma Alanlarına İlişkin Gözlem Formlarından Elde Edilen Bulgular

Araştırma alanları; mekanların genel özellikleri, sahip olduğu eğitsel, sosyal ve kültürel işlevleri ile mekânsal yeterlilikleri yönüyle irdelenmiştir. Güzelhisar Mahallesi'nde Tataristan Bugulma Parkı (Tablo 3 ve 4) kent merkezinde olup yoğun sirkülasyonun olduğu bir konumdadır.

Tablo 3. Tataristan Bugulma Parkı gözlem sonucu

TATARİSTAN BUGULMA PARKI											
GENEL BİLGİLER			ERİŞİLEBİLİRLİK DURUMU			SINIRLAMA ELEMANLARI					
Mahalle/Sokak	GÜZELHİSAR MAHALLESİ/303. SK		Yönelendirme Levhaları			Bkkl	Duvar	Metal	Ahşap	Yok	Yeterliliği
Toplam Alan	2.270m ²		Mevcut	✓	Mevcut Değil						X
Parkın İçinde	✓		Güvenli Giriş / Çıkış Olanakları			BITKİ MATERYALI					
Parktan Bağımız	✓		Sağlanmış	✓	Sağlanmamış	Mevcut	✓	Mevcut Değil			X
MEVCUT OYUN ELEMANLARI			DONATI ELEMANLARI			Yeterli	Yeterli Değil	Bakımı	Bakımı Değil		X
Türü	Adet	Malzeme	Türü	Adet	Malzeme	Yeterlilik	Bakım	MEVCUT BITKİ TÜRLERİ			
Kombine Eleman	1	PLASTİK	Aydınlatma Elemanı	9	METAL	✓	✓	Cupressus spp. (Servis)			
Zip Zip	X	X	Çiğ Kuruşu	3	AHŞAP METAL	X	✓	Washingtonia robusta (Palmiye)			
Saltınak	7	METAL PLASTİK	Okuma Elemanı	7	METAL	X	✓	Juniperus spp. (Arçık)			
Tahiretevali	1	METAL PLASTİK	Gölgeleme Elemanı	X	X	X	X	Robinia spp. (Akasya)			
Tırmanma Elemanı	1	METAL PLASTİK	Çeşme	X	X	X	X	Melia azederach (Tebah Ağacı)			
Kaydırak	2	PLASTİK	Diğer	7	METAL PLASTİK	✓	✓				
Su Oyunu	X	X	ZEMİN KAPLAMASI								
Döner Döndür	1	METAL PLASTİK	Malzeme Türü	KAUÇUK		GENEL DEĞERLENDİRME					
Döner Platform	X	X	Malzeme Renğinin Uygunluğu	✓		Yer Seçiminin Uygunluğu					4
Barfiks	X	X	Uygulama Tekniklerinin Uygunluğu	✓		Tasarımın Etkinliği					5
Hareketli Kopya	X	X	Bakım-Yönetimin Başarı	✓		Uygulamanın Başarı					4
Sabit Kopya	1	METAL PLASTİK	Kurum Hareketi Gözlemlenme Durumu	X		Bakım - Yönetimin Etkinliği					5

Diğer çalışma alanlarına göre daha modern ve daha yeniliklere açık bir parktır. Oyun alanının zemininde kullanılan kauçuk diğer çocuk oyun alanlarından farklı daha renkli ve desenli bir şekilde tasarlanmıştır. Ancak park genelinde aydınlatma elemanı bulunsa da oyun alanında aydınlatma elemanı yetersizliği tespit edilmiştir.

Diğer oyun alanlarına bakıldığında kullanılan oyun elemanları daha farklı ve özel tasarım ürünüdür. Oyun alanının da gölgeleme elemanı kullanılmamış olup alanda gölge unsuru oluşturacak bitki materyalinin de eksik olduğu tespit edilmiştir.

Meşrutiyet Mahallesi'nde çalışma alanı olarak 3 adet park belirlenmiştir. Bu parklar İsmet Sezgin Parkı (Tablo 5 ve 6), Gençlik Parkı, Şehit Kubilay Parkı'dır. Bu mahallede bulunan İsmet Sezgin Parkı incelenen parklar arasında en donanımlı ve en yüksek puanı alan parktır. Diğer alanlara oranla daha özel tasarlanmış bir parktır. Alanda bulunan diğer parkların (Gençlik Parkı, Şehit Kubilay Parkı) yaş gruplarına göre tasarlanmadığı ve güvenlik önlemlerinin alınmadığı tespit edilmiştir. Bu mahalledeki bütün parklar mahalle parkı niteliğinde oluşturulmuştur.

Tablo 4. Tataristan Bugulma Parkı gözlem sonucu

ÖLÇÜTLER	ÖLÇÜT KRİTERLERİ	1	2	3	4	5
UYGUN YER SEÇİMİ	-Görsel ve fiziksel erişim					✓
	-Konut alanlarına yakın					✓
	-Taşıt trafiğinden uzak				✓	
ALANA İLİŞKİN VERİLERİ ETKİN ŞEKİLDE KULLANMA	-Trafiğe karşı önlemler alınmıştır		✓			
	-Fiziksel çevre koşullarına elverişli		✓			
	-Güneşli gün sayısı yeterli					✓
BÜTÜNCÜL MEKAN ORGANİZASYONU	-Malzeme seçimi uygun				✓	
	-Gölge ve korunaklı alanlar yeterli	✓				
	-Hedefleri ve ihtiyaçları karşılamaktadır				✓	
GÜVENLİK	-Çevresiyale yapısal veya bitkisel sınırlandırıcılar kullanılmıştır	✓				
	-Bitki ve donatı seçimi uygun		✓			
	-Oyun elemanları yeterli				✓	
SÜRDÜRÜLEBİLİR MALZEME	-Konumlandırma uygundur				✓	
	-Yaş gruplarına göre güvenlik önlemleri alınmıştır			✓		
	-Yaş gruplarına göre oyun elemanı seçimi uygundur				✓	
ERİŞİLEBİLİRLİK	-Çevre güvenliği alınmıştır		✓			
	-Zemin malzemesi seçimi uygundur					✓
	-Seçilen malzemeler iklimsel değişikliklere uygundur				✓	
EŞİTLİK	-Geri dönüşümlü malzeme kullanılmıştır				✓	
	-Malzemeler sürdürülebilir				✓	
	-Engelli ve engelsiz kulanıcılara göz önüne alınmıştır	✓				
DEĞİŞİME VE YENİLİKLERE AÇIK OLMA	-Mekana erişim kolay sağlanmaktadır					✓
	-Her kullanıcı göz önüne alınmıştır				✓	
	-Her yaş grubu düşünümüştür				✓	
DAYANIKLILIK	-Eğim ve yer doğemesi uygun			✓		
	-Yaş grupları belirlenerek tasarlanmıştır				✓	
	-Çocukların yeteneklerine göre oluşturulmuştur		✓			
BITKİLENDİRME	-Fizikal ve zihinsel gelişimi destekleyen öğeler bulunmaktadır		✓			
	-Başarılı oyun alanıdır					✓
	-Özel tasarlanmıştır					✓
BÜTÜNCÜL MEKAN ORGANİZASYONU	-Farklı yaş grupların bir arada oynamalarına olanak sağlamıştır				✓	
	-Modern yaratıcı çevreye duyarlı değişime açık ve yenilikçidir				✓	
	-Malzemeler, dayanıklılık ve performansı göz önüne alınarak seçilmiştir		✓			
GÜVENLİK	-Kullanım süresi ve sıklığı dikkate alınmıştır				✓	
	-Çevresel bir yaklaşım ile doğal malzemeler seçilmiştir				✓	
	-Doğal ve sağlıklı bir çevre oluşturulmuştur		✓			
ERİŞİLEBİLİRLİK	-Zararı meyveteri olan yada dikenli türler kullanılmamıştır		✓			
	-Doğal bitki türleri seçilmiştir					✓
	-Yeşil dokunun bakımı yapılmaktadır				✓	

Tablo 5. İsmet Sezgin Parkı gözlem sonucu

GENEL BİLGİLER		ERİŞİLEBİLİRLİK DURUMU		SINIRLAMA ELEMANLARI	
Mahalle/Sokak	MESURUTYET MAHALLESİ/ 2008 SK.	Yönlenimde Levhalar		Bibi	Duvar
Toplam Alan	8.086m ²	Mevcut	Mevcut Değil	Metal	Anpaç
Parkın İsmi	✓	Güvenli Giriş / Çıkış Olanakı	✓	Yük	Yeterli
Parkın Başmısı	✓	Sağlanmış	✓	Mevcut	Mevcut Değil
MEVCUT OYUN ELEMANLARI		DONATI ELEMANLARI		MEVCUT BITKİ TÜRLERİ	
Türü	Adet	Türü	Adet	Yeterli	Bakımı
Kombine Eleman	2	AHŞAP METAL	28	✓	✓
Zip-Zip	X	Çöp Kutusu	20	✓	✓
Sallıcaık	4	METAL PLASTİK	35	✓	✓
Tahterevalli	2	METAL PLASTİK	4	✓	✓
Termostat Eleman	2	METAL	2	✓	✓
Kaydırak	5	METAL PLASTİK	7	✓	✓
Su Oynusu	X	X			
DİNER SİLİNDİRİ		ZEMİN KAPLAMASI		GENEL DEĞERLENDİRME	
Doner Platform	X	X	Malzeme Türü	KAUÇUK	Yer Seçiminin Uygunluğu
Burçsa	X	X	Malzeme Renğinin Uygunluğu	✓	Yer Seçiminin Uygunluğu
Hareketli Köprü	X	X	Uygulama Tekniğinin Uygunluğu	✓	Tasarımın Etkinliği
Sabit Köprü	2	METAL PLASTİK	Bakım-Yönetimein Başarısı	✓	Uygulanmanın Başarısı
			Kısmi Hareketli Güçlendirme Durumu	X	Bakım - Yönetimin Etkinliği

Tablo 6. İsmet Sezgin Parkı değerlendirme sonucu

ÖLÇÜTLER	ÖLÇÜT KRİTERLERİ	1	2	3	4	5
UYGUN YER SEÇİMİ	-Görsel ve fiziksel erişim					✓
	-Konut alanlarına yakın					✓
	-Taşıt trafiğinden uzak			✓		
ALANA İLİŞKİN VERİLERİ ETKİN ŞEKİLDE KULLANMA	-Trafiğe karşı önlemler alınmıştır					✓
	-Fiziksel çevre koşullarına elverişli					✓
	-Güneşli gün sayısı yeterli					✓
BÜTÜNCÜL MEKAN ORGANİZASYONU	-Malzeme seçimi uygun					✓
	-Gölge ve korunaklı alanlar yeterli				✓	
	-Hedefleri ve ihtiyaçları karşılamaktadır				✓	
GÜVENLİK	-Çevresiyale yapısal veya bitkisel sınırlandırıcılar kullanılmıştır					✓
	-Bitki ve donatı seçimi uygun					✓
	-Oyun elemanları yeterli				✓	
SÜRDÜRÜLEBİLİR MALZEME	-Konumlandırma uygundur				✓	
	-Yaş gruplarına göre güvenlik önlemleri alınmıştır				✓	
	-Yaş gruplarına göre oyun elemanı seçimi uygundur				✓	
ERİŞİLEBİLİRLİK	-Çevre güvenliği alınmıştır					✓
	-Zemin malzemesi seçimi uygundur					✓
	-Seçilen malzemeler iklimsel değişikliklere uygundur					✓
EŞİTLİK	-Geri dönüşümlü malzeme kullanılmıştır					✓
	-Malzemeler sürdürülebilir					✓
	-Engelli ve engelsiz kulanıcılara göz önüne alınmıştır					✓
DEĞİŞİME VE YENİLİKLERE AÇIK OLMA	-Mekana erişim kolay sağlanmaktadır					✓
	-Her kullanıcı göz önüne alınmıştır					✓
	-Her yaş grubu düşünümüştür					✓
DAYANIKLILIK	-Eğim ve yer doğemesi uygun					✓
	-Yaş grupları belirlenerek tasarlanmıştır					✓
	-Çocukların yeteneklerine göre oluşturulmuştur					✓
BITKİLENDİRME	-Fizikal ve zihinsel gelişimi destekleyen öğeler bulunmaktadır					✓
	-Başarılı oyun alanıdır					✓
	-Özel tasarlanmıştır					✓
BÜTÜNCÜL MEKAN ORGANİZASYONU	-Farklı yaş grupların bir arada oynamalarına olanak sağlamıştır					✓
	-Modern yaratıcı çevreye duyarlı değişime açık ve yenilikçidir					✓
	-Malzemeler, dayanıklılık ve performansı göz önüne alınarak seçilmiştir					✓
GÜVENLİK	-Kullanım süresi ve sıklığı dikkate alınmıştır					✓
	-Çevresel bir yaklaşım ile doğal malzemeler seçilmiştir					✓
	-Doğal ve sağlıklı bir çevre oluşturulmuştur					✓
ERİŞİLEBİLİRLİK	-Zararı meyveteri olan yada dikenli türler kullanılmamıştır					✓
	-Doğal bitki türleri seçilmiştir					✓
	-Yeşil dokunun bakımı yapılmaktadır					✓

Cumhuriyet Mahallesi'nde Nevzat Biçer Parkı (Tablo 7 ve 8), Kemal Ünlü Parkı, Şehit Mehmet Erdem Parkı ve Şehit Talip Şekerci Parkı incelenmiştir. Nevzat Biçer Parkı oldukça donanımlı ve bu mahalledeki en fazla donatı ve oyun elemanına sahip park olarak belirlenmiştir. Diğer parklarda güvenlik önlemleri kısmen alınmış, taşıt trafiğine yakın konumlandırılmıştır. Bu mahalledeki 4 adet parkın hepsinde de bitki örtüsünün bakımının yapıldığı tespit edilmiştir. Nevzat Biçer Parkı içerisinde süs havuzu bulunmaktadır. Şehit Mehmet Erdem Parkı ve Şehit Talip Şekerci Parkı yaş gruplarına düşünülmeden tasarlanmış ve hiçbir şekilde yeniliklere açık olmayan parklar olduğu tespit edilmiştir. Zeybek Mahallesi'nde Mehmet Selim Kiraz Parkı çalışma alanı olarak ele alınmıştır. Parkta güvenlik önlemleri alınmamış olup, giriş çıkışın sağlandığı alanlar taşıt trafiğinin olduğu alanlardan sağlandığı tespit edilmiştir. Oluşturulan donatı elemanlarından çöp kutusu ve aydınlatma elemanlarının oldukça yersiz olduğu tespit edilmiştir. Kullanılan donatı elemanlarının ve çocuk oyun alanında kullanılan zemin kaplamasının bakımının yapılmadığı tespit

edilmiştir. Çalışma alanı yaş gruplarına göre tasarlanmamış olup eksik olduğu belirlenmiştir.

Mimarsinan Mahallesi'nde Avrupa Birliği Parkı ve Şehit Hüseyin Uzunova Parkı incelenmiştir. İncelenen parklar arasında sadece Avrupa Birliği Parkı'nda su oyunu gözlemlenmiştir. Avrupa Birliği Parkında kullanılan bitki örtüsünün genç ve yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Şehit Hüseyin Uzunova Parkı'nda sınırlandırma elemanı kullanılırken Avrupa Birliği Parkında herhangi bir sınırlandırma elemanı kullanılmamıştır. Bu iki çalışma alanında da zararlı meyveleri olan ya da dikenli türlü bitkilerin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 7. Nevzat Biçer Parkı gözlem sonucu

NEVZAT BIÇER PARKI											
GENEL BİLGİLER		ERİŞİLEBİLİRLİK DURUMU			SINIRLAMA ELEMANLARI						
Mahalle/Sokak	ÇUMRAHİYET MAHALLESİ/KÖRFEZ CD	Yönendirme Levhaları			Baki	Dura	Metal	Afraz	Yak	Yeterliliği	
Toplam Alan	11.886m ²	Mevcut	Mevcut Deği	X	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Parkın İçinde	✓	Güvenli Giriş / Çıkış Olması			BITKİ MATERYALI						
Parkın Başında		Sağlanmış	✓	Sağlanmamış	Mevcut	✓	Mevcut Deği	Yasamı Deği	✓	✓	
MEVCUT OYUN ELEMANLARI		DONATI ELEMANLARI			MEVCUT BITKİ TÜRLERİ						
Türü	Adet	Malzeme	Türü	Adet	Malzeme	Yeterlilik	Bakımı	✓	Bakımı Deği	✓	
Kombine Eleman	1	METAL PLASTİK	Aydınlatma Elemanı	45	METAL	✓	✓	✓	✓	✓	
Zip Zip	X	X	Çöp Kutusu	11	SHGAP METAL	✓	✓	✓	✓	✓	
Balınak	4	METAL PLASTİK	Çamaşır Elemanı	13	SHGAP METAL	✓	✓	✓	✓	✓	
Tahterevalli	2	METAL PLASTİK	Çalgı Elemanı	X	X	X	X	X	X	X	
Tırtırmama Elemanı	X	X	Çerçeve	X	X	X	X	X	X	X	
Kaydırak	5	METAL PLASTİK	Diğer	9	METAL PLASTİK	X	✓	✓	✓	✓	
Su Oyunu	X	X	ZEMİN KAPLAMASI			GENEL DEĞERLENDİRME					
Diğer Ekipman	X	X	Malzeme Türü	KAUÇUK			GENEL DEĞERLENDİRME				
Döner Platform	X	X	Malzeme Renkleri	Uygunluğ			X	✓	✓	✓	5
Barkas	X	X	Uygunluğ	Teknikleri Uygunluğ			✓	✓	✓	✓	4
Hareketli Köprü	X	X	Bakım Yeterliliği	Bakımı			X	✓	✓	✓	4
Sabit Köprü	1	METAL	Kum Havuzu	Görünüşü Durumu			✓	✓	✓	✓	4

Zafer Mahallesi'nde toplam 3 adet park (Aytepe Mesire Alanı, Pınarbaşı Mesire Alanı, Aytepe Parkı) çalışmaya dahil edilmiştir. Parklar arasında bir tanesi cep parkı niteliğindedir. Mesire alanları bu mahalledeki en büyük yüzölçümüne sahip alanlardır. Bu alanlarda hiçbir şekilde eğitsel ve modern elemanlar kullanılmamıştır. Genellikle aynı türlerden seçilen bitkilerin sayısı oldukça fazladır. Bu alanlarda farklı ticari işletmeler bulunmaktadır. Ulaşımı kolay olup. Toplu taşıma araçlarıyla ulaşım da mevcuttur. Aytepe Parkı'nda bitkisel tasarımın olmadığı ve bitki sayısı yönünden oldukça yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Orta Mahalle'de kriterlere uygun tek park olan Mehmet Emin Erkayın Parkı ele alınmıştır. Bu parkın, incelenen diğer parklara göre oldukça yetersizdir. Tüm parklar içerisinde en düşük puanı bu park almıştır. Parkın bakımının yapılmadığı, aydınlatma elemanı ve çöp kutusunun bulunmadığı tespit edilmiştir. Yol kenarında cep park görevi gören bu alan taşıt trafiğinin hemen yanında olup güvenlik önlemlerinin alınmadığı saptanmıştır. Oldukça geniş alana sahip park kullanıcı ihtiyacını karşılamamaktadır. Çocuk oyun ve donatı elemanlarının yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Girne Mahallesi'nde 4 adet park belirlenmiştir. Bu parklar Şehit Nasuh Yılmaz Parkı, Şehit Ali Özdemir, Şair Yazar Ali Rıza Erkan Parkı ve Şehit Fırat Lokmacı Parkı'dır. Bütün parklarda çocuk yaş grupları göz önüne alınmamıştır, tasarım ve yapıları itibarıyla modern ve yenilikçi parklar değildir. Çocukların fiziksel, zihinsel ve bedensel gelişimine etki edecek oyun elemanları yoktur. Parklarda gölgeleme elemanı da yoktur. Şehit Ali Özdemir Parkı dışında diğer parklarda donatı ve oyun elemanları yetersizdir. Bu parkta bitki örtüsünün ve oyun elemanlarının bakımı yapılmaktadır.

Tablo 8. Nevzat Biçer Parkı değerlendirme sonucu

ÖLÇÜTLER	ÖLÇÜT KRİTERLERİ	1	2	3	4	5
UYGUN YER SEÇİMİ	-Görsel ve fiziksel etim					✓
	-Konut alanlarına yakın					✓
	-Trafiğinden uzak				✓	
ALANA İLİŞKİN VERİLERİ ETKİN ŞEKİLDE KULLANMA	-Trafiğe karşı önlemler alınmıştır				✓	
	-Fiziksel çevre koşullarına elverişli			✓		
	-Güneşli gün sayısı yeterli					✓
	-Malzeme seçimi uygun					✓
BÜTÜNCÜL MEKAN ORGANİZASYONU	-Gölge ve konaklı alanlar yeterli		✓			
	-Hedefleri ve ihtiyaçları karşılanmıştır					✓
	-Çevresel yapısal veya bitkisel sınırları kullanılmıştır					✓
	-Bitki ve donatı seçimi uygun					✓
GÜVENLİK	-Oyun elemanları yeterli		✓			
	-Konumlandırma uygundur					✓
	-Yaş gruplarına göre güvenlik önlemleri alınmıştır		✓			
	-Yaş gruplarına göre oyun elemanı seçimi uygundur					✓
SÜRDÜRÜLEBİLİR MALZEME	-Çevre güvenliği alınmıştır					✓
	-Zemin malzemesi seçimi uygundur					✓
	-Sağlam malzemeler kimyasal değişikliklere uygundur					✓
	-Geni donatı malzeme kullanılmıştır					✓
ERİŞİLEBİLİRLİK	-Malzemeler sürdürülebilir					✓
	-Engelli ve engelsiz kullanıcılar göz önüne alınmıştır		✓			
	-Mekana erişim kolay sağlanmıştır					✓
	-Her kullanıcı göz önüne alınmıştır					✓
EŞİTLİK	-Her yaş grubu düşünülmiştir				✓	
	-Eğim ve yer döşemesi uygun					✓
	-Yaş grupları belirlenerek tasarlanmıştır					✓
	-Çocukların yeteneklerine göre oluşturulmuştur					✓
DEĞİŞİME VE YENİLİKLERE AÇIK OLMA	-Fiziksel ve zihinsel gelişim destekleyen öğeler bulunmaktadır					✓
	-Başarılı oyun alanıdır					✓
	-Özel tasarlanmıştır		✓			
	-Farklı yaş grupları bir arada oynamalarına olanak sağlamıştır		✓			
DAYANIKLILIK	-Modern, yaratıcı, çevreye duyarlı değişime açık ve yenilikçi					✓
	-Malzemeler, dayanıklılık ve performans göz önüne alınarak seçilmiştir					✓
	-Kullanım süresi ve sıkılığı dikkate alınmıştır					✓
	-Çevresel bir yaklaşım ile doğal malzemeler seçilmiştir					✓
BITKİLENDİRME	-Doğal ve sağlıklı bir çevre oluşturulmuştur					✓
	-Kullanılan bitkiler sürdürülebilirliğe ekolojik yönünü desteklemektedir					✓
	-Zararlı meyveleri olan ya da dikenli türler kullanılmamıştır					✓
	-Doğal bitki türleri seçilmiştir					✓
	-Yaşlı doküman bakım yapılmaktadır					✓

Ata Mahallesi'nde kriterlere uygun olan iki park çalışma alanı olarak ele alınmıştır. Bu parklar Ata Parkı ve Ziya Gökalp Parkı'dır. Bu çalışmada incelenen parkların çoğunda bulunmayan yönlendirme levhaları Ata Parkı'nda mevcuttur. Ata Parkı'nda donatı elemanları yeterliyken, Ziya Gökalp Parkı'nda bu elemanların yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Ata Parkı'nda ki oyun elemanların bakımı yapılmamıştır. Mahalledeki her iki parkta da güvenlik önlemleri alınmıştır. Duvar ve metal ile birlikte kullanılan materyal güvenliği oldukça sağlamış durumdadır.

Adnan Menderes Mahallesi'nde iki adet park incelenmiştir. Bu parklar Berrin Menderes Parkı ve M. Doğan Uluergüven Parkı'dır. Her iki parkta da duvar olarak sınırlandırma elemanı kullanılmıştır. Her iki parkta da donatı elemanlarının, aydınlatma elemanlarının ve çöp kutularının yetersizdir. Parklarda bakım ve yönetimin başarısızdır. Parklarda güvenli giriş çıkış olanağı sağlanmıştır. İki parkta da farklı yaş gruplarına göre çocuk oyun alanları tasarlanmamıştır.

Kemer Mahallesi'nde kriterlere uygun tek park olan Fevzi Çakmak Parkı ele alınmıştır. Parkta duvar ile birlikte metal korkuluk kullanılarak uygun güvenlik önlemi ile güvenli giriş çıkış olanağı sağlanmıştır. Parkta bitki materyali mevcuttur ancak yeterli değildir. Parkta aydınlatma elemanları yetersizdir. Parkta gölgeleme elemanı kullanılmazken çocuk oyun elemanı olarak barfiks kullanılan birkaç parktan bir tanesidir. parkta başarılı bir çocuk oyun alanı tasarlanmadığı belirlenmiştir.

Efeler Mahallesi'nde dört adet park incelenmiştir. Bu parklar Şehit Ahmet Demir Parkı, Murat Cebeci Parkı, Şehit Recep Özder Parkı ve Erol Uysal Parkı'dır. Belirlenen parklarda sınırlandırma elemanı olarak duvar kullanılmıştır. Parklarda ki donatı elemanlarının yetersiz olduğu görülmüştür. Murat Cebeci parkında çöp kutusunun olmadığı saptanmıştır. Şehit Recep Özder Parkı'nda ise donatı elemanlarından aydınlatma elemanı ve çöp kutusunun olmadığı tespit edilmiştir. Bu mahalledeki bütün parklarda bakım ve yönetimin başarısız olduğu tespit edilmiştir. Parklarda yaş gruplarına göre oyun elemanı seçilmediği belirlenmiştir.

Yedi Eylül Mahallesi'nde Yedi Eylül Parkı ve Fidanlık Parkı incelenmiştir. Yedi Eylül Parkı'nda duvar ve metal sınırlandırma elemanı olarak kullanılırken, Fidanlık Parkı'nda sadece duvar sınırlandırma elemanı kullanılmıştır. Her iki parkta da donatı elemanlarının yetersizdir. Fidanlık Parkı'nda mevcut bitki örtüsü yeterli iken, Yedi Eylül Parkı'nda yetersiz olduğu belirlenmiştir. Oyun elemanlarından döner platform yalnızca Yedi Eylül Parkı'nda kullanılmıştır. Her iki parkta da gölge ve korunaklı alanlar yeterli değildir ve ihtiyacı kısmen karşılamamaktadırlar.

Hasan Efendi Mahallesi'nde Fuat Şahin Erlaçın Parkı ele alınmıştır. Diğer parklara nazaran yalnızca bitki materyali kullanılarak sınırlandırma işlevi karşılanmıştır. Donatı elemanlarının yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Alanda tasarımın etkinliği yoktur ve aynı zamanda bakım ve yönetiminde başarısız olduğu tespit edilmiştir. Taşıt trafiğinin çok yakınında bulunması güvenlik zafiyetini ortaya koymaktadır. Parkın kullanım süresi ve sıklığı da dikkate alınmamıştır.

Fatih Mahallesi'nde Şehit Özcan Özer Parkı incelenmiştir. Duvar ile sınırlandırma işlevi kazandırılmıştır.

Parkta mevcut bitki örtüsünün yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Parkta donatı elemanlarından çöp kutusunun olmadığı belirlenmiştir. Çocukların oynamaları için kum havuzu oluşturulmamıştır. Tasarım uygulamasının başarısız olduğu saptanmıştır. Oyun elemanı ve donatı elemanlarında metal ve plastik malzemesi kullanılmıştır. Oyun elemanlarının yetersiz olduğu gözlenmiştir. Farklı yaş grupları düşünülerek tasarlanmamıştır.

Parkların Genel Değerlendirmesi

İncelenen parklarda çocuk oyun alanlarında olumsuz faktörler olarak çöp kutuları, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, çeşme, sıhhi tesisler, bilgilendirme vs. amaçlı tabelaların eksikliği veya olmaması sıralanabilir. Oyun alanlarında çocuklar için vazgeçilmez bir oyun aracı ve ruhsal gelişiminde önemli etkisi olan su ögesi hiç kullanılmamıştır. Mevcut oyun elemanlarından su oyunları sadece Avrupa Birliği parkında vardır. Çocuk oyun alanlarının genelinde zemin kaplaması olarak kauçuk zemin, bazı yerlerde ise betonarme zemin kullanılmıştır. Zemin kaplamalarının bakımlarının düzenli yapılmaması sebebiyle bakım ve yönetim yönünden başarısız olduğu gözlemlenmiştir. Çocuk oyun alanlarında bir park hariç hiçbir parkta kum havuzu kullanılmamıştır. Parkların büyük bölümü değişime ve yeniliklere açık değildir. Çocuk oyun alanlarında sadece 0-6 yaş grubuna hitap eden benzer oyun elemanları kullanılmış ve farklı yaş gruplarına göre tasarlanmamıştır. Çocuk oyun alanlarında engelli çocuklara uygun tasarımlar yoktur. Çocuk oyun alanları ölçütlerinden alana ilişkin verileri etkin şekilde kullanma, bütüncül mekân organizasyonu, güvenlik, sürdürülebilir malzeme ve eşitlik gibi çocuk oyun tasarım ilkeleri gözetenmeden yapıldıkları için çocukların ihtiyaçları karşılanmamaktadır. Çocuk oyun alanlarında çocuk başına 5-10 m² olacak şekilde yeterli alanlar ve çocukların gereksinimlerini karşılayacak sayıda oyun elemanı bulunmalıdır (Koçan, 2012), ancak incelenen parklar bu kriteri karşılamamaktadır.

Tasarım ölçütleri yönünden yapılan puanlandırmada parkların aldıkları skorlar Tablo 9'da gösterilmiştir. İsmet Sezgin Parkı'nın tasarım kriterleri ölçütlerinden alana ilişkin verileri etkin şekilde kullanma, bütüncül mekân organizasyonu, güvenlik, sürdürülebilir malzeme ve eşitlik ölçütlerinden en yüksek ortalamaya sahip olduğu bulunmuştur. Bu yönüyle incelenen parklar içerisinde tasarım kriterlerine en uygun tasarlanan park olarak belirlenmiştir. Ahmet Emin ErKayın Parkı'nın tasarım kriterleri ölçütlerinden alana ilişkin verileri etkin şekilde kullanma, dayanıklılık ve bitkilendirme açısından en düşük ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu yönüyle incelenen parklar arasında tasarım kriterlerine en az uyan park olarak belirlenmiştir. Bitki materyali kriterine en uygun ve bitki örtüsü açısından en zengin park Aytepe Mesire Alanı

olmuştur. Güvenlik kriterinde en başarısız park olarak Şehit Fırat Lokmacı Parkı olarak belirlenmiştir.

Tablo 9. Tasarım kriterleri ölçütleri açısından parkların aldıkları puanlar

ÖLÇÜTLER	EN YÜKSEK DEĞERİ ALAN PARK	EN DÜŞÜK DEĞERİ ALAN PARK
UYGUN YER SEÇİMİ	ŞEHİT HÜSEYİN UZUNOVA PARKI (5)	ŞEHİT KUBILAY PARKI (2.7)
ALANA İLİŞKİN VERİLERİ ETKİN ŞEKİLDE KULLANMA	İSMET SEZGİN PARKI (4.7)	AHMET EMİN ERKAYIN PARKI (1.7)
BÜTÜNCÜL MEKAN ORGANİZASYONU	İSMET SEZGİN PARKI (4.6)	ŞEHİT FIRAT LOKMACI PARKI (1.4)
GÜVENLİK	İSMET SEZGİN PARKI (4.6)	ŞEHİT FIRAT LOKMACI PARKI (1.5)
SÜRDÜRÜLEBİLİR MALZEME	İSMET SEZGİN PARKI (5)	ŞHT.TALIP ŞEKERCİ PARKI (2)
ERİŞİLEBİLİRLİK	NEVZAT BIÇER PARKI (4)	ŞHT. RECEP ÖZDER PARKI (1.8)
EŞİTLİK	İSMET SEZGİN PARKI (4)	ŞHT. KUBILAY PARKI (1)
DEĞİŞİME VE YENİLİKLERE AÇIK OLMA	KEMAL ÜNLÜ PARKI (4.2)	ZİYA GÖKALP PARKI (1)
DAYANIKLILIK	AVRUPA BİRLİĞİ PARKI (4)	AHMET EMİN ERKAYIN PARKI (1.6)
BITKİLENDİRME	AYTEPE MESİRE ALANI (4.4)	AHMET EMİN ERKAYIN PARKI (2)

Tablo 10. Tasarım kriterleri ölçütleri açısından parkların aldıkları toplam puanlar

PARKLAR	GENEL PUAN	PARKLAR	GENEL PUAN
İsmet Sezgin Parkı	175	Özcan Özer Parkı	115
Nevzat Biçer Parkı	145	Mareşal Fevzi Çakmak Parkı	113
Kemal Ünlü Parkı	139	Fuat Şahin Erlaçın Parkı	113
Pınarbaşı Mesire Alanı	133	Yzr. Alırıza Ertan Parkı	110
Aytepe Mesire Alanı	132	Selim Kerim Çeri Parkı	109
Avrupa Birliği Parkı	132	Ata Parkı	108
M. Doğan Ulu Ergüven Parkı	131	Şht. Nasuh Yılmaz Parkı	108
Tataristan Bugulma Parkı	130	Berrin Menderes Parkı	108
Şht. Hüseyin Uzunova Parkı	129	Şht. Ali Özdemir Parkı	107
Gençlik Parkı	122	Şht. Mehmet Erdem Parkı	100
Murat Cebeci Parkı	122	Mehmet Selim Kiraz Parkı	100
Ziya Gökalp Parkı	122	Şht. Recep Özder Parkı	91
Erol Uysal Parkı	120	Şht. Talip Şekerci Parkı	88
Fidanlık Parkı	120	Şht. Fırat Lokmacı Parkı	86
Yediyüzlü Parkı	116	Şht. Kubilay Parkı	86
Ahmet Demir Parkı	115	Ahmet Emin Erkayın Parkı	77

Ayrıca çocuk oyun alanlarının tasarım kriterlerine uygunluğu toplamda 200 puanlık bir puanlandırma ile ölçülmüştür (Tablo 10). Bu puanlama sistemi sonucunda tasarım kriterleri açısından en uygun park 175 puanla İsmet Sezgin

Parkı olurken, 77 puanla en uygun olmayan park Ahmet Emin Erkayın Parkı olmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kırsaldan kentlere göçün hızlanması ve hızlı nüfus artışı sonrası ülkemizde kentleşme hızla artmaktadır. Hızlı kentleşme beraberinde boş alanların yapılarla doldurulmasına neden olmakta ve bu durum insanların rekreasyon ihtiyaçlarının karşılayacağı kentsel yeşil alanları olumsuz yönde etkilemektedir. Kentsel yeşil alanlar içerisinde özellikle genç nüfusu sahip ülkemizde çocukların ruhsal, zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayacakları çocuk oyun alanlarının önemi her geçen yıl daha da artmaktadır. Çocukların bu ihtiyaçlarını karşılamaları için tasarlanacak parklardaki çocuk oyun alanların belirli tasarım kriterlerine göre yapılması elzemdir. Bu kapsamda Aydın ili Efeler ilçesinde bulunan parklardaki çocuk oyun alanları tasarım kriterleri açısından incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen eksiklikler şu şekildedir.

İncelenen parklardaki çocuk oyun alanları genel olarak peyzaj tasarım ilkeleri göz önünde bulundurularak düzenlenmemiş, donatı elemanları bakımından yeterli bir çocuk oyun alanının bulunmadığı belirlenmiştir. Parklardaki çocuk oyun alanları genelde bir köşeye, birkaç oyun elemanı yerleştirilerek oluşturulduğu görülmüştür. Bu sebeple tasarım ilkeleri gözetilmeden yapılan bu alanlar çocukların gereksinimlerini karşılayamamaktadırlar. Çocuk oyun alanlarında yaş gruplarına göre bir ayırım söz konusu değildir. Özellikle de 10 yaş ve üstü çocuklar ve ergenler için aktiviteler yok denecek kadar azdır. 0-6 yaş grubu için ise donatılar da bu yaş grubuna göre tam olarak uyumlu değildir. Yapılan gözlemler sonucunda özellikle akşam ve hafta sonları bir oyun elemanında ortalama 10-15 çocuğun bir arada oyun oynadığı saptanmıştır. Çocuk oyun alanlarında çocukların gereksinimlerini karşılayacak sayıda oyun elemanı bulunmamaktadır. Çoğu parkta hala eski tip çocuk oyun elemanları yapılmakta ve bu alanlar, çok fazla sayıda çocuğun kullanmak zorunda kaldığı mekânlar olduğu için, oyun elemanları kısa sürede kullanım dışı kalmaktadır. İncelenen mahallelerde çocuk oyun alanlarının sayısının yeterli olmadığı gözlemlenmiştir. Oyun alanlarında çocuklar için vazgeçilmez bir oyun aracı ve ruhsal gelişiminde önemli etkisi olan su ögesi sadece Avrupa Birliği Parkı'nda mevcuttur. Yine önemli bir konu olan ve araştırma alanı içerisindeki oyun alanlarındaki en olumsuz faktör olarak ön plana çıkan husus bakım mevzuudur. Çocuk oyun alanlarında ve donatıların etrafında kabuklu yiyeceklerin, sakız ve bisküvi kâğıtları gibi atıklar ile kimi yerlerde cam kırıklarına rastlanılmıştır. Çocuk oyun alanlarında yine sık görülen olumsuz faktörler içinde çöp kutusu, oturma elemanları, aydınlatma, çeşme, sıhhi tesisler, bilgilendirme vs. amaçlı tabelaların olmaması gelmektedir. Çocuk oyun alanlarının hiçbirinde tanıtım, uyarı vb. tabela bulunmamaktadır. Giriş ve çıkışları net algılanamamaktadır.

Elde edilen veriler ışığında çocuk oyun alanları tasarımında önerilen hususlar şu şekildedir: Parklarda tasarlanan çocuk oyun alanlarının çocuklara özel tasarlanması gerekmektedir. Çocuk oyun alanları parklarda sadece bir program elemanı olarak değil, gerekli bir kamusal mekân olarak kabul edilmeli ve imar planlarında buna göre değişiklikler yapılmalıdır. Çocukları fiziksel aktiviteye teşvik edici hem çağdaş hem de geleneksel tipte çocuk oyunları tasarlanmalıdır. Çocuk oyun alanları tasarlanırken muhakkak yaş gruplarına göre planlama yapılmalı ve çocukların yaş gruplarına göre motor hareketlerini ve kas gruplarını güçlendirici oyun ekipmanları tasarlanmalıdır. Çocukların yaş gruplarına göre hayal gücünü ve yaratıcılıklarını artırıcı tasarımlar kullanılmalıdır. Çocukların bilişsel, psikomotor ve sosyal gelişimleri üzerinden etkili olan oyun ekipmanlarının seçimine dikkat edilmelidir. Ayrıca çocukların birbirinden farklı istek, talep ve beklentileri olacağı için aynı tip ve basma kalıp oyun ekipmanlarından uzak durulmalıdır. Çocuk oyun ekipmanlarının tipi ve çeşitliliği kadar, bu ekipmanlar için kullanılan malzemelere de dikkat edilmelidir. Doğal ve sürdürülebilir malzemelerin kullanımına özen gösterilmeli ve kum havuzları, su öğeleri ve ahşap malzemelere muhakkak tasarımda yer verilmelidir. Son olarak çocuk oyun alanlarının bakımı düzenli yapılmalı ve mahallelerde çocuk nüfusunu yetecek sayıda çocuk oyun alanları planlanmalıdır.

TEŞEKKÜR

Verilerin toplanmasında katkılarından ötürü Zafer Kemal YILDIRIM ve Ertuğrul ÇİÇEK'e teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

Akpinar A (2017) Urban green spaces for children: A cross-sectional study of associations with distance, physical activity, screen time, general health, and overweight. *Urban Forestry & Urban Greening* 25: 66-73.

Balloğlu S, Demirel Ö, Polat Z (2022) Aydın Kenti Örneğinde Gençlik Parkı Çocuk Oyun Alanının Yeterliliği ve Tasarım İlkeleri Yönünden İncelenmesi. In: Demirel Ö, Düzgüneş E (eds), *Peyzaj Araştırmaları II. Livre de Lyon, Lyon*, pp 411-435.

Bayraktaroğlu B, Büke A (2015) Çocuk oyun alanlarının evrensellik ölçütleri açısından incelenmesi: Fenerbahçe-Pendik sahil şeridi örneği. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi* 3(3): 371-378.

Brown H, Pearson N, Braithwaite R, Brown W, Biddle S (2012) Physical activity interventions and depression in children and adolescents: A systematic review and meta-analysis. *J. Sci. Med. Sport* 15: S343.

Çetin G (2003) Üsküdar İlçesi'ndeki Çocuk Oyun Alanlarının Yeterlilik ve Kalite Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dadvand P, Villanueva C, Font-Ribera L, Martinez D, Basagaña X, Belmonte J, Nieuwenhuijsen M (2014) Risks and Benefits of Green Spaces for Children: A Cross-Sectional Study of Associations with Sedentary Behavior, Obesity, Asthma, and Allergy. *Environ. Health Perspect.* 122: 1329-1335.

Ekeland E, Heian F, Hagen K, Abbott J, Nordheim L (2004) Exercise to improve self-esteem in children and young people. *Cochrane Database Syst. Rev.* 1.

Fisher A, Boyle J, Paton J, Tomporowski P, Watson C, McColl J, Reilly J (2011) Effects of a physical education intervention on cognitive function in young children: Randomized controlled pilot study. *Pediatrics* 11: 97-106.

Gunter K, Almstedt H, Janz K (2012) Physical activity in childhood may be the key to optimizing lifespan skeletal health. *Exerc. Sport Sci. Rev.* 40: 13-21.

Guthold R, Stevens GA, Riley LM, Bull FC (2018) Worldwide trends in insufficient physical activity from 2001 to 2016: A pooled analysis of 358 population-based surveys with 1.9 million participants. *Lancet Glob. Health* 6: 1077-1086.

Hallal PC, Victora CG, Azevedo MR, Wells JC (2006) Adolescent physical activity and health: A systematic review. *Sports Med.* 6: 1019-1030.

Hills AP, Andersen LB, Byrne NM (2011) Physical activity and obesity in children. *Br. J. Sports Med.* 45: 866-870.

Janssen I, LeBlanc AG (2010) Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. *Int. J. Behav. Nutr. Phys. Act.* 7.

Jose K, Blizzard L, Dwyer T, McKercher C, Venn A (2011) Childhood and adolescent predictors of leisure time physical activity during the transition from adolescence to adulthood: A population-based cohort study. *Int. J. Behav. Nutr. Phys. Act.* 8.

Kellert S (2005) Nature and childhood development. In: Kellert S (eds), *Building for Life: Designing and Understanding the Human-Nature Connection*. Island Press, Washington, DC, pp 63-89.

Kılıçaslan Ç, Malkoç True E, Deniz B, Kara B, Polat Z, Göktuğ TH, Kesgin Atak B (2017) Mekânsal Yeterlilik Kapsamında Aydın Kentsel Alanındaki Parkların Analizi. SAGE Yayıncılık, Ankara.

Koçan N (2012) Çocuk oyun alanlarının yeterliliği üzerine bir araştırma: Uşak kenti Kemalöz mahallesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilimleri Dergisi* 28(4): 315-321.

Küçükbaş EV, Özkan MB, Altuğ Turan İ, Malkoç True E, Sönmez Türel H, Kılıçaslan Ç (2017) Kamusal Dış Mekan Olarak İzmir Kenti Çocuk Oyun Alanlarının İrdelenmesi. SAGE Yayıncılık, İzmir.

- Lachowycz K, Jones AP, Page AS, Wheeler BW, Cooper RA (2012) What can global positioning systems tell us about the contribution of different types of urban greenspace to children's physical activity? *Health Place* 18: 586-594.
- Philbrook L, El-Sheikh M (2016) Associations between neighborhood context, physical activity, and sleep in adolescents. *Sleep Health* 2: 205-210.
- Rasberry CN, Lee SM, Robin L, Laris BA, Russell LA, Coyle KK, Nihiser AJ (2011) The association between school-based physical activity, including physical education, and academic performance: A systematic review of the literature. *Prev. Med.* 52: 10-20.
- Reilly JJ, Kelly J (2011) Long-term impact of overweight and obesity in childhood and adolescence on morbidity and premature mortality in adulthood: Systematic review. *Int. J. Obes.* 35: 891-898.
- Sağlık Bakanlığı (2014) Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması 2010: Beslenme Durumu ve Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. Sağlık Bakanlığı Sağlık Araştırmaları Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Şık B (2017) Çocukluk Çağı Obezitesi Raporu. Sosyal Haklar Derneği, İstanbul.
- Strong WB, Malina RM, Blimkie CJ, Daniels SR, Dishman RK, Gutin B, Rowland TW (2005) Evidence Based Physical Activity for School-age Youth. *J. Pediatr.* 146: 732-737.
- The Ministry of Health (2014) Physical Activity Guidelines for Turkey. The Ministry of Health of Turkey, Public Health Institution, Department of Obesity, Diabetes and Metabolic Diseases, Ankara.
- WHO (2010) Global Recommendations on Physical Activity for Health. World Health Organization, Geneva.
- Wicker AW (1979) Ecological psychology: Some recent and prospective developments. *American Psychologist* 34(9): 755.

